

Projekt Buller från fasta installationer i förskolor 2018

stockholm.se

Sammanfattning

Miljöförvaltningen har under våren 2018 fortsatt med tillsynsprojektet som påbörjades 2016 gällande buller från fasta installationer (ventilationsanläggningar, hissar, kylaggregat etc.) i förskolor. Projektet har denna gång genomförts i tre stadsdelar, Östermalm, Hägersten-Liljeholmen och i Älvsjö i Stockholm. Projektets syfte har varit att fokusera på den mest förekommande anmärkningen i miljöförvaltningens riktade tillsyn av förskolor. Resultatet av årets projekt är att 72 procent av de undersökta förskolorna hade mätresultat från 34 dBA och uppåt. Dessa kommer därmed att följas upp av förvaltningen.

Uppmätta bullernivåer mellan 31-33 dBA överskrider Folkhälsomyndighets allmänna råd om buller (FoHMFS 2014:13) men har inom projektet överlämnats till verksamhetsutövarnas egenkontroll att utreda och eventuellt åtgärda.

I Stockholm stads budget 2018 har *En sund inomhusmiljö* lyfts fram med särskilt fokus på åtgärder för att skapa god ljudmiljö i förskolor och skolor. Projektet Buller från fasta installationer i förskolor 2018 visar att ett fortsatt arbete och fokus på detta behövs för att förskolebarn ska få en förbättrad inomhusmiljö. Följaktligen kommer projektet fortgå under kommande år för att inkludera samtliga stadsdelar.

Innehåll

Bakgrund	5
Mål och avgränsningar.....	5
Målsättning	5
Avgränsningar	6
Lagstiftning och riktvärden	8
Riktad tillsyn.....	8
Olägenhet för människors hälsa	8
Särskilda bestämmelser om hälsoskydd	9
Metoder	10
Tillvägagångssätt mätning	10
Efter tillsynsbesöket.....	10
Urval av geografiska områden	11
Kostnad för tillsynen	11
Resultat.....	11
Ettapp 1 Östermalm	12
Ettapp 2 Hägersten-Liljeholmen	13
Ettapp 3 Älvsjö	13
.....	14
Mätresultat i tre stadsdelar	15
Verksamheternas återkoppling efter tillsynen	15
Avslutade ärenden.....	16
Diskussion och slutsatser	16
Fortsatt arbete.....	19
Bilaga	20

Bakgrund

Ett av miljö- och hälsoskyddsnämndens uppdrag är att minska risken för olägenhet för människors hälsa och miljön. För att uppnå detta utför miljöförvaltningen tillsyn för att säkerställa att gällande regler för hälsa och miljö följs.

Forskning och undersökningar har visat att barn som utsätts för buller i förskolan riskerar en sämre läs-, inlärnings-, koncentrations och problemlösningsförmåga. Buller har en tröttande effekt och barn påverkas mer av det än vuxna. I synnerhet påverkas barn med hörselnedsättning och barn med annat modersmål än det som talas i verksamheten.

Buller från fasta installationer, framför allt från ventilationens olika delar, är den vanligaste anmärkningen som följs upp vid miljöförvaltningens hälsoskyddstillsyn av skolor och förskolor. Under 2016 och 2017 var 84 procent respektive 76 procent av uppföljningsärendena relaterade till buller. Totalt antal tillsynsändena under 2016 var 264 stycken, varav 143 stycken följdes upp. Under 2017 fanns 276 tillsynsändena, varav 186 följdes upp. Projektet Buller från fasta installationer i förskolor upprepades 2017 med anledning av att miljöförvaltningen såg ett behov av en extra tillsynsinsats efter projektet 2016. Med anledning av att förvaltningen även vid 2017 års bullerprojekt uppmätte en stor andel förhöjda ljudnivåer beslutade förvaltningen att projekt Buller från fasta installationer i förskolor ska fortgå tills samtliga stadsdelar, totalt 14 stycken, har ingått i projektet. Efter 2018 års projekt kvarstår sex stadsdelar.

Mål och avgränsningar

Målsättning

Miljöförvaltningens uppdrag är att verka för en god inomhusmiljö i skolor och förskolor så att eleverna/barnen inte utsätts för hälsorisker eller hindras i sin utveckling och i sitt lärande samt att gällande regler följs, bland annat Folkhälsomyndighetens allmänna råd om buller inomhus (FoHMFS 2014:13).

Tillsynsprojektet Buller från fasta installationer i förskola 2018 syftade till att kontrollera ljudnivåerna inomhus och vid behov se till att den akustiska inomhusmiljön i kontrollerade förskolor

förbättras. Baserat på erfarenheter från tidigare års tillsyn är buller från fasta installationer den mest förekommande anmärkningen som miljöförvaltningen följer upp.

Genomförande av ett projekt som fokuserar enbart på buller i förskolor förväntades effektivisera arbetet och i slutändan ge stor hälso nytta för barn. Genom föranmälda besök kan bullermätningar av den totala ljudnivån utföras vid samtliga inspektioner. Vid bedömt behov ska verksamheterna utreda bullerstörningarna närmare och vidta åtgärder i den utsträckning som bedöms rimlig. Syftet var också att medverka till att verksamhetsutövarna blir medvetna om sitt ansvar för ljudmiljön i sina verksamheter.

Avgränsningar

Tre stadsdelar, Östermalm, Hägersten-Liljeholmen och Älvsjö ingick i projektet. Vid inspektionstillfället i varje förskola valde inspektören ut två rum som undersöktes. Detta för att ha utrymme att genomföra effektiva inspektioner och att tiden skulle vara ungefär lika lång för alla handläggare oavsett storlek på förskola. Om inspektören upplevde att ljudnivåerna var höga även i andra rum vid tillsynsbesöket noterades detta i checklistan och senare i inspektionsrapporten.

Mätresultat inom intervallet 31-33 dBA följdes inte upp i projektet. Dessa resultat ansvarar verksamhetsutövaren själv för att följa upp inom ramen för sin egenkontroll.

I bild 1, 2 och 3 nedan visas den geografiska spridningen på de besökta förskolorna i bullerprojektet.

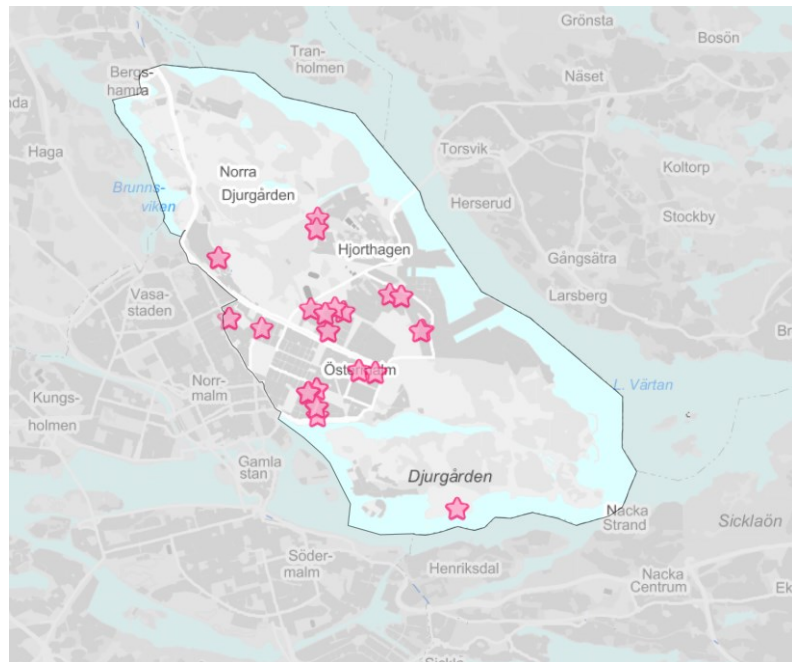

Bild 1 Besökta förskolor i stadsdel Östermalm

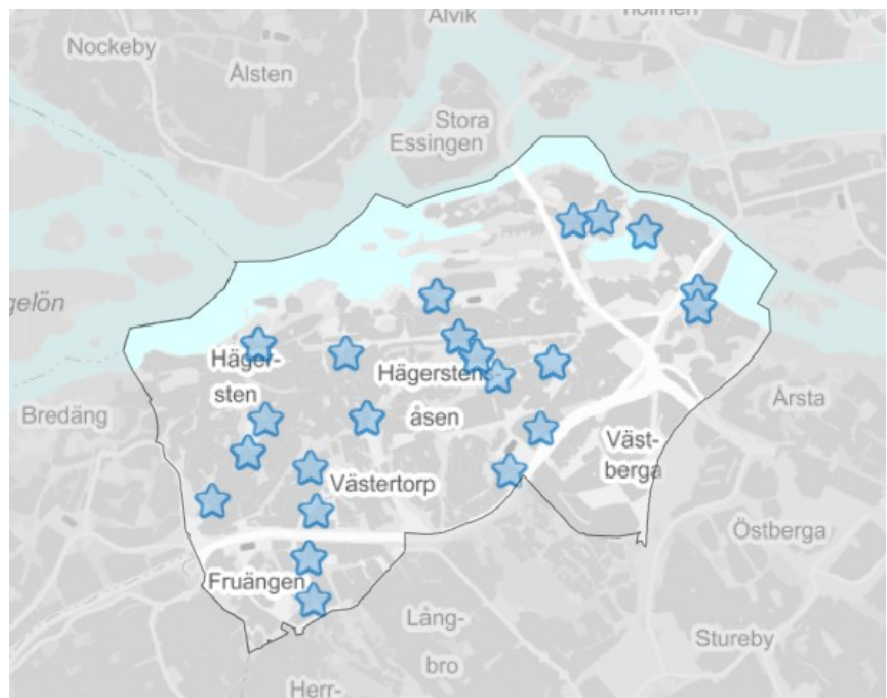

Bild 2 Besökta förskolor i stadsdel Hägersten-Liljeholmen

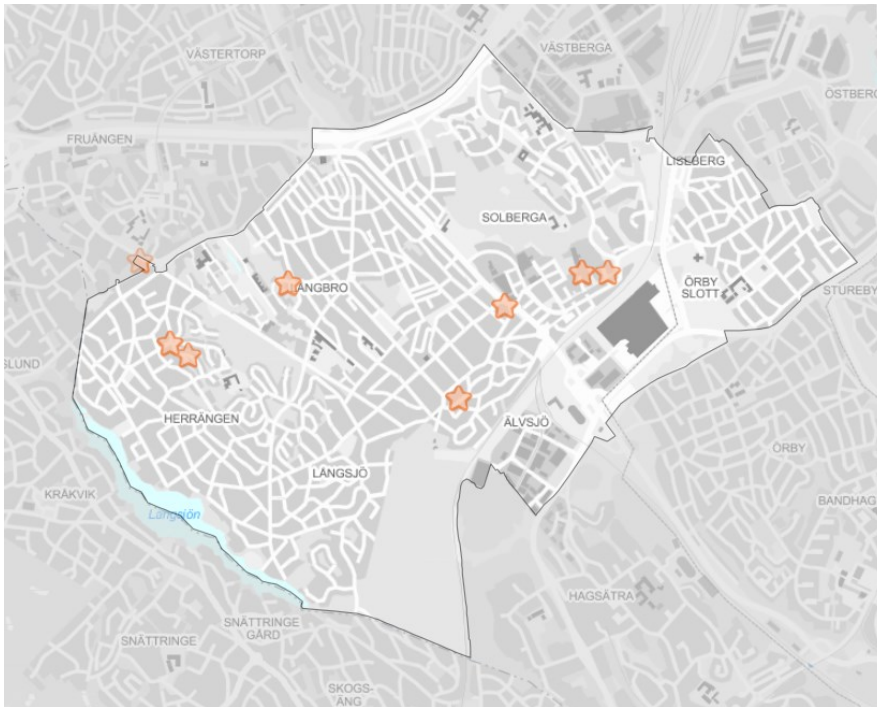

Bild 3 Besökta förskolor i stadsdel Älvsjö

Lagstiftning och riktvärden

Riktad tillsyn

Verksamhetsutövaren har ett ansvar att bedriva egenkontroll. Det innebär att verksamhetsutövaren fortlöpande ska planera och kontrollera samt vid behov åtgärda brister i sin verksamhet så att skador och olägenhet för människors hälsa förebyggs. I den riktade tillsynen som utförs av miljöförvaltningen ingår det att kontrollera att verksamheternas egenkontroll fungerar. Ovanstående följer av 2 kap. 2 och 3 §§ och 26 kap. 19 § miljöbalken.

Olägenhet för människors hälsa

Begreppet olägenhet för människors hälsa definieras i 9 kap. 3 § miljöbalken. Med olägenhet för människors hälsa avses störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka hälsan menligt och som inte är ringa eller helt tillfällig. Även sådana störningar som kan påverka människors välbefinnande, t.ex. lukt och inomhusklimat (temperatur, drag) omfattas.

För bedömning av om olägenhet för människors hälsa föreligger avseende buller i skolor och förskolor tillämpas riktvärdena i Folkhälsomyndighetens allmänna råd om buller inomhus (FoHMFS 2014:13) som är 30 dBA ekvivalent ljudnivå, 25 dBA vid tonalt

ljud, 45 dBA för maximala ljud och individuella riktvärden för samtliga nio lågfrekventa tersband mellan 31,5 och 200 Hz.

Särskilda bestämmelser om hälsoskydd

Av 9 kap. 9 § miljöbalken framgår att ägaren eller nyttjarättsinnehavaren till berörd egendom ska vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att hindra uppkomsten av eller undanröja olägenheter för människors hälsa eller miljön.

Av 45 § 2 p förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd framgår att nämnden har att ägna särskild uppmärksamhet åt bl.a. förskolor.

Metoder

Tillvägagångssätt mätning

Inspektionerna var föranmälda eftersom barn inte kan vara i lokalerna samtidigt som bullermätningar utförs. Till skillnad från tidigare år så har inte enbart bullermätningar utförts vid inspektionstillfället utan förvaltningen har även börjat med att gå igenom verksamhetens egenkontroll tillsammans med förskolechef, mer likt en inspektion vid den planerade tillsynen men med extra fokus på buller. Efter genomgång av verksamhetens egenkontroll inventerade inspektören lokalen innan val av rum gjordes. Efter att inspektören valt ut två representativa rum, helst på två olika avdelningar på förskolan, utfördes indikerande ljudnivåmätningar med mätinstrument Casella CEL-240. Inspektören matade in mätvärden i en checklista i EsMaker via en länk på en surfplatta, eller via dator när inspektören var åter på kontoret. I checklistan noterades, förutom bullernivå i dBA och dBC, även om det fanns andra ljudstörningar i eller utanför lokalen som kunde påverka resultatet.

Mätinstrumentet Casella CEL-240 är en så kallad klass 2-mätare vilket innebär att det inte finns möjlighet att mäta lågfrekventa tersband. Mätaren mäter däremot dBC vilket fångar upp låga frekvenser mer än vad dBA gör. För att få en uppfattning om det lågfrekventa bullret kan man utgå från en vedertagen praxis som innebär att om skillnaden mellan dBA-värdet och dBC-värdet är större än 20, förutsatt att uppmätt dBA-nivå är över 30, så är det en indikation på att ljudet från den fasta installationen kan innehålla höga nivåer av lågfrekvent ljud.

Efter tillsynsbesöket

Efter inspektionen skickades mätprotokollet och inspektionsrapporten till verksamhetsutövaren (i fristående förskolor till förskolechefen/huvudmannen och i kommunala förskolor till den berörda stadsdelen) och till fastighetsägaren. Verksamhetsutövaren bereddes tillfälle att yttra sig över handlingarna. Av inspektionsrapporten framgick medelvärdet på buller i de rum där mätningar utförts, vilket är det värde som läggs till grund för att ställa krav på ytterligare utredning och eventuella åtgärder. Efter att yttrandetiden passerats startades uppföljningsärenden i de fall där ljudnivån överskred 33 dBA eller när skillnaden mellan dBA- och dBC nivå var större än 20, förutsatt att dBA-nivån var högre än 30.

Urval av geografiska områden

I projektet besöktes förskolor i stadsdelarna Östermalm, Hägersten-Liljeholmen och i Älvsjö. Anledningen till att dessa stadsdelar valdes var att dessa stadsdelar var näst på tur att inspekteras inom den riktade tillsynen. Planen var att gå ut på cirka 50 stycken förskolor, vilket skulle innebära att mellan 25-30 procent av samtliga förskolor inom respektive stadsdel skulle ingå i projektet.

Objekten valdes slumpmässigt och fördelades mellan kommunala och privata objekt så att andelen undersökta kommunala förskolor inom den gruppen skulle vara lika stor som andelen privata förskolor inom den gruppen. Detta för att det skulle bli en procentuellt jämn fördelning mellan kommunala och fristående objekt. På grund av ombokningar av vissa skolor inför besök kunde urvalet inte ske helt enligt denna plan, utan förändringar i urvalet gjordes.

Östermalm har totalt 76 stycken förskolor varav 37 stycken (49 procent) är kommunala och 39 fristående (51 procent). Urvalet för tillsyn var 13 stycken kommunala och 9 stycken fristående. Hägersten-Liljeholmen har totalt 89 förskolor varav 71 stycken (80 procent) är kommunala och 18 stycken (20 procent) är fristående. Urvalet för tillsyn var 15 kommunala och 5 fristående. Älvsjö har totalt 38 förskolor varav 22 stycken (58 procent) är kommunala och 16 är fristående (42 procent). Urvalet för tillsyn var 4 kommunala och 4 fristående.

Kostnad för tillsynen

Kostnaden för tillsynen ingick i den fasta årliga avgiften. Om det vid tillsynsbesöket bedömdes att det fanns risk för olägenhet med anledning av höga bullernivåer startades ett uppföljningsärende där handläggningen medför extraordinär tillsynsavgift per påbörjad halvtimme enligt gällande taxa fastslagen av kommunfullmäktige.

Resultat

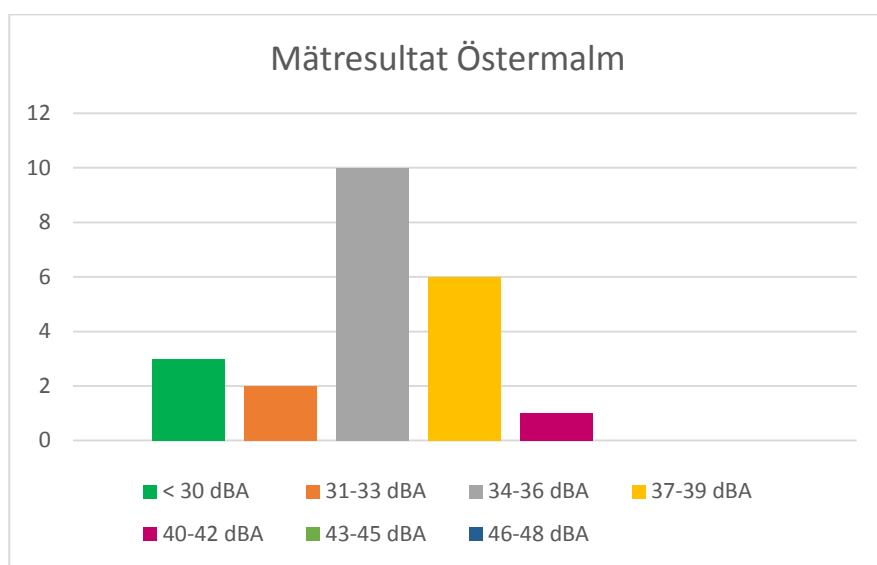
Totalt har miljöförvaltningen besökt 50 förskolor i stadsdelarna Östermalm, Hägersten-Liljeholmen och Älvsjö. I kommande kapitel redovisas resultaten från respektive stadsdel. Resultaten ska tolkas mot bakgrund av Folkhälsomyndighetens riktvärden för ekvivalent ljudnivå (30 dBA) och lågfrekvent buller inomhus. I projektet har förskolor där ljudnivåer uppmätts upp till mellan 30-33 dBA lämnats till verksamhetens egenkontroll att närmare utreda och

eventuellt åtgärda. Denna bedömning har gjorts mot bakgrund av det stora antalet överskridanden som har uppmätts och att det är angeläget att åtgärda lokaler med störst problem först.

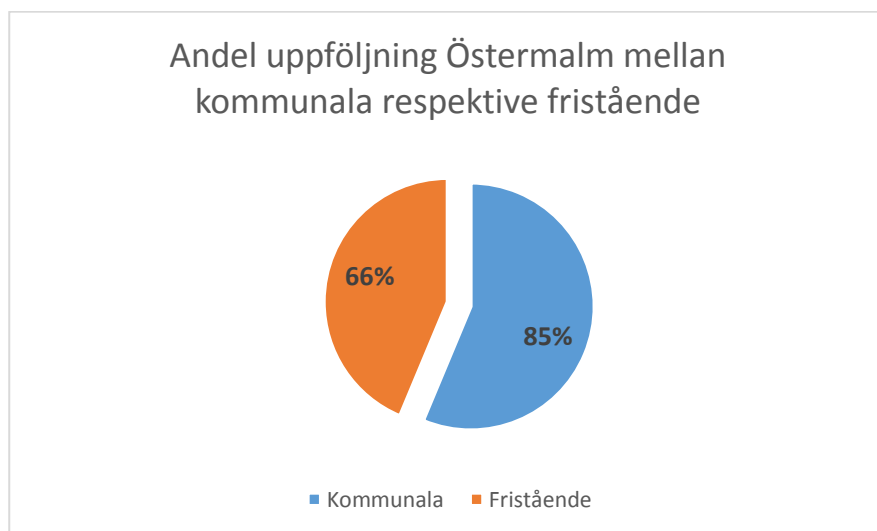
Etapp 1 Östermalm

På Östermalm genomfördes 22 stycken inspektioner. Av dessa 22 fick 17 stycken (77 procent) ett mätresultat som i ett eller flera rum fick ett mätresultat (≥ 34 dBA) som blir föremål för fortsatt utredning av miljöförvaltningen.

Se sammanfattat resultat i figur 1 och 2 nedan.

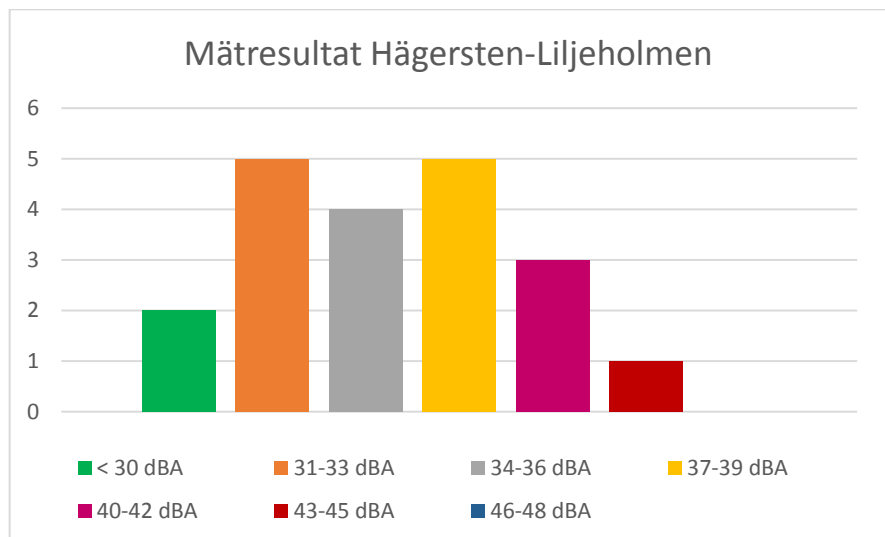
Figur 1 Resultat från bullermätningar i förskolor på Östermalm.

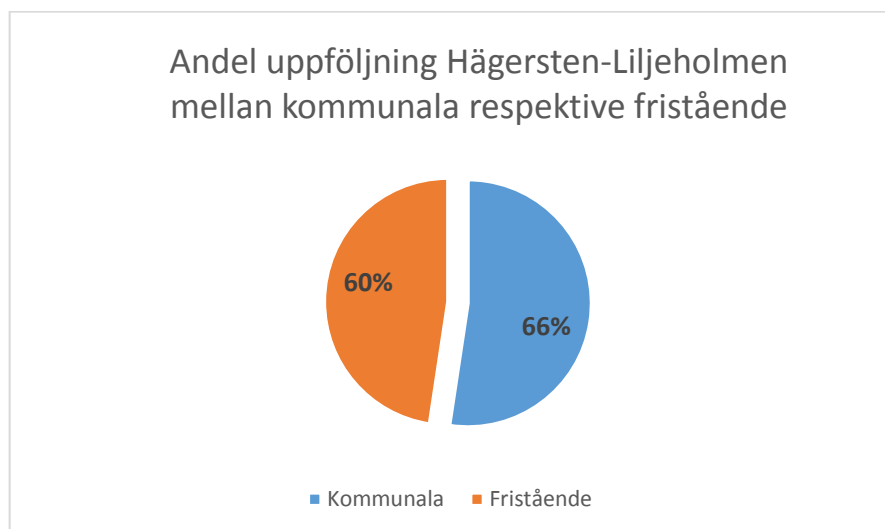
Figur 2 Fördelning av andel uppföljning (≥ 34 dBA) för de kommunala respektive fristående förskolorna på Östermalm.

Etapp 2 Hägersten-Liljeholmen

I Hägersten-Liljeholmen genomfördes 20 inspektioner. Av dessa 20 fick 13 stycken (65 procent) ett mätresultat (≥ 34 dBA) som i ett eller flera rum blir föremål för fortsatt utredning av miljöförvaltningen. Se sammanfattat resultat i figur 3 och 4 nedan.

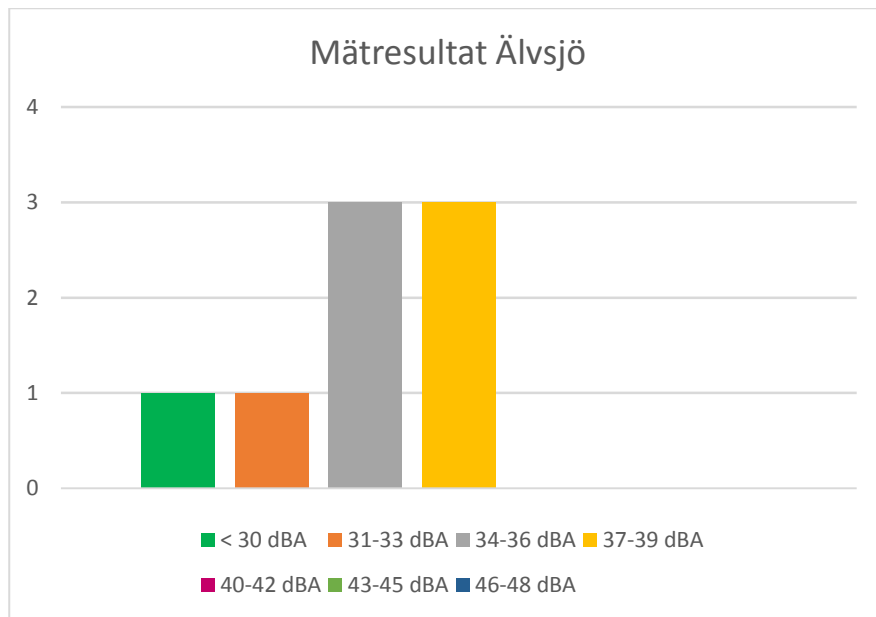
Figur 4 Resultat från bullermätningar i förskolor på Hägersten-Liljeholmen.

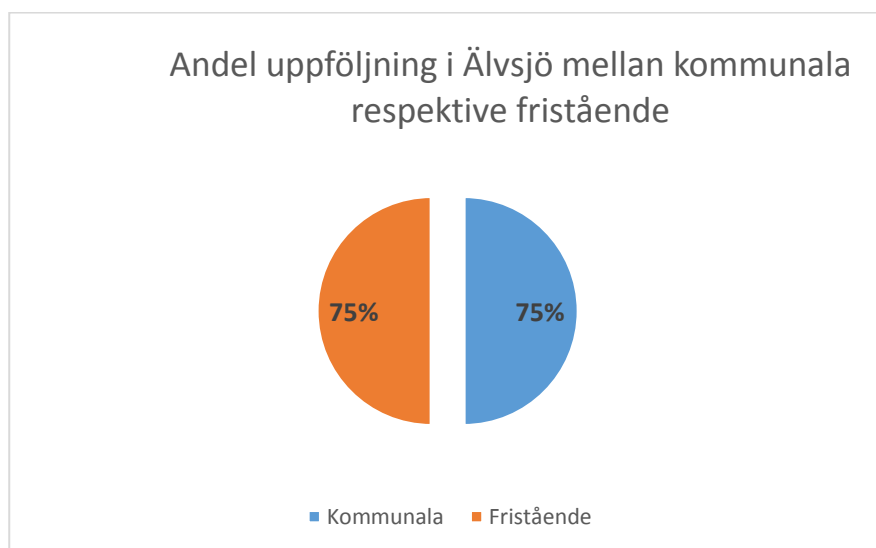
Figur 5 Fördelning av andel uppföljning (≥ 34 dBA) för de kommunala respektive fristående förskolorna i Hägersten-Liljeholmen.

Etapp 3 Älvsjö

I Älvsjö genomfördes åtta inspektioner. Av dessa åtta fick sex stycken (75 procent) ett mätresultat (≥ 34 dBA) som i ett eller flera rum blir föremål för fortsatt utredning av miljöförvaltningen. Se sammanfattat resultat i figur 6 och 7 nedan.

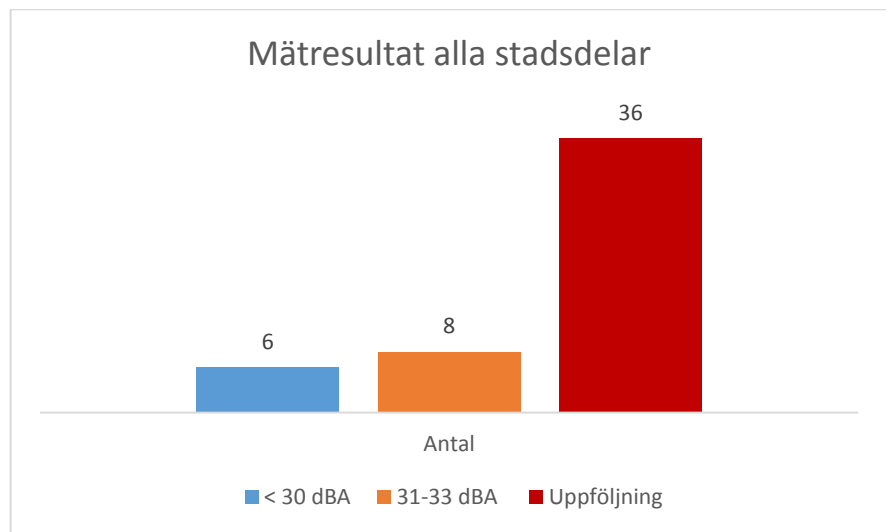

Figur 6 Resultat från bullermätningar i förskolor i Älvsjö.

Figur 7 Fördelning av andel uppföljning (≥ 34 dBA) för de kommunala respektive fristående förskolorna i Älvsjö.

Mätresultat i tre stadsdelar

Figur 8 Fördelning över uppmätta värden för Östermalm, Hägersten-Liljeholmen och Älvsjö.

Trafikbuller

I projektet kunde inget fall av antydan till höga trafikbullernivåer inomhus noteras. Det innebär att alla av de inspekterade förskolornas fasad bedömdes ha en god ljudisoleringsförmåga.

Verksamheternas återkoppling efter tillsynen

SISAB:s lokaler

10 stycken av de kommunala och fristående förskolor som behöver följas upp ägs av SISAB. I dessa fall har informationen om utredningsbehovet riktats till en myndighetssamordnare på SISAB och samtliga ärenden har skickats vidare till entreprenör för utredning och åtgärd. En av dessa förskolor har redan fått bullret åtgärdat.

Kommunala förskolor

Stadsdelsnämnd Hägersten-Liljeholmen inkom med en sammanställd handlingsplan för de kommunala förskolor som har privata fastighetsägare. Bristerna följs emellertid upp i separata ärenden för varje förskola.

Fristående förskolor

Fristående förskolor på Östermalm, i Hägersten-Liljeholmen och i Älvsjö som inte yttrat sig eller begärt anstånd med att yttra sig har förelagts av miljö- och hälsoskyddsnämnden att komma in med utredning och åtgärdsförslag med kostnadsberäkning.

Avslutade ärenden

Från årets projekt har fem stycken (14%) uppföljningsärenden avslutats fram till den 5 november 2018 efter att verksamheterna vidtagit åtgärder och kommit in med uppföljande bullermätningar. Riktvärdena för buller inomhus enligt FoHMFS 2014:13 innehålls numera i dessa verksamheter.

Från förra årets projekt (2017) hade det fram till den 5 november 2018 avslutats 23 stycken (55 %) uppföljningsärenden efter att verksamheten vidtagit åtgärder och kommit in med uppföljande bullermätningar som visar att riktvärdena för buller inomhus enligt FoHMFS 2014:13 innehålls. Anledningen till att åtgärderna inte utförs fortare är att det i vissa fall kan krävas omfattande ingrepp eller åtgärder på ventilationssystemet för att reducera bullernivåerna i rimlig omfattning, vilket är mycket kostnadskrävande.

Diskussion och slutsatser

Projektet visar att bullernivåerna i de inspekterade verksamheterna överskrider Folkhälsomyndighetens allmänna råd om buller inomhus (2014:13) i stor utsträckning. Ljudnivåer mellan 34 dBA upp till 48 dBA uppmättes i 65 procent av de besökta verksamheterna i Hägersten-Liljeholmen, i 75 procent av de besökta verksamheterna i Älvsjö samt i 77 procent av de besökta verksamheterna på Östermalm.

Andelen uppföljningsärenden i projektet är högre procentuellt jämfört med resultat från den ordinarie riktade tillsynen som genomförts under 2014-2017 och hittills under 2018 med avseende på buller. Detta resultat var väntat eftersom bullermätningar inte kan utföras vid varje inspektion i den ordinarie riktade tillsynen. Det beror på att det inte alltid är möjligt att utföra bullermätningar eftersom barnen påverkar ljudnivån när de befinner sig i samma eller i närliggande rum. Om det är pågående verksamhet i förskolan när miljöförvaltningen utför tillsyn uppfattas inte alltid ljud från fasta installationer varför det inte heller blir någon notering om det i inspektionsrapporten som följs upp. Vid mycket höga över-skridanden hör inspektören att det bullrar från fasta installationer trots att verksamheten är pågående. I sådana fall begär miljöförvaltningen att verksamheten själva ska inkomma med ljudnivåmätningar utförda av fackman inom akustik.

Anledningen till att miljöförvaltningen ofta går ut när det är pågående verksamhet inne i lokalerna är för att ha möjlighet att träffa den ansvariga för verksamheten samt mäta koldioxidnivån, vilket är ett sätt att indikera att det finns brister i luftomsättningen. Detta är den näst vanligast förekommande bristen som följs upp i miljöförvaltningens tillsyn av förskolor. Miljöförvaltningens bedömning är att höga ljudnivåer huvudsakligen härrör från ventilationsanläggningar inom förskoleverksamheten. Vanliga orsaker kan exempelvis vara trånga kanaler och för höga luftströmmar i kanalerna, kanaler med många tvära krökar, motorljud från fläkten eller ventilationsdon som inte är anpassade till luftmängden.

En av anledningarna till obalans i luftflöden kan vara att verksamheten forcerar luftflödena för att för många barn vistas i rummet i förhållande till vad det är projekterat för. Detta kan leda till högre bullernivåer. En vanlig åtgärd när höga bullernivåer har uppmätts är att luftflödena injusteras till projekterade värden och på så sätt får verksamheten ner en stor del av de förhöjda ljudnivåerna.

För att förebygga att för många barn vistas i ett rum kan verksamheterna upprätta personbelastningskartor där kvadratmeteryta och luftflöden framgår och utifrån det ange maxantalet personer som får vistas i rummet stadigvarande.

Det ska dock betonas att det ofta är möjligt att minska bullernivåerna med ganska enkla åtgärder. En begränsning av antalet personer som får vistas i ett rum samtidigt är inte alltid möjligt och varje enskilt fall måste prövas enligt rimlighetsavvägningen i 2 kap 7 § miljöbalken. Därvid måste en rad omständigheter vägas samman så som bl.a. tillgången på förskoleplatser i närområdet.

Forskning och undersökningar har visat att barn som utsätts för buller i förskolan kan få sämre läs-, inlärnings-, koncentrations- och problemlösningsförmåga. Bullret har en tröttande effekt och barn påverkas mer av det än vuxna. I synnerhet påverkas barn med hörselnedsättning och barn med annat modersmål än det som talas i verksamheten. Studier har även visat att om man vistas i en bullrig miljö och sedan byter till en tystare miljö, tar det ett tag för örat att vänja sig vid lägre ljudnivåer och man kan ha svårt att uppfatta dessa. Vistas man i miljöer med höga ljudnivåer noterar man således inte mindre störningar på samma sätt som när man vistas i en helt tyst miljö. Däremot påverkas man negativt såsom beskrivs ovan, även om man inte uppfattar ljuden. Samma sak gäller ljudnivåer från verksamheten i en förskolemiljö där exempelvis

höga barnskrik är vanligt förekommande. Därför är det viktigt att verksamhetsutövare och personal har grundläggande kunskap om ventilationsbuller, hur man identifierar det och dess effekter på barn i förskolemiljö.

I projektet har miljöförvaltningen noterat att verksamhetsutövare många gånger inte vet hur de ska gå till väga i fråga om felanmälan och vem som ansvarar för att åtgärda när de upplever höga ljudnivåer. Många gånger har personalen inte heller uppfattat att det är den fasta installationen som låter eftersom de inte har tillräckliga rutiner för att inventera buller från fasta installationer i exempelvis skyddsrand.

I bullerprojektet var det högre uppföljningsgrad på de kommunala förskolorna på Östermalm och Hägersten-Liljeholmen jämfört med de fristående. I Älvsjö var det ingen skillnad på antalet anmärkningar mellan de kommunala eller fristående.

Miljöförvaltningen har inte noterat någon skillnad i förekomst av bullerproblem på nya respektive gamla förskolelokaler. Det finns många nybyggda förskolelokaler med bullerproblem.

I projektrapporten från det första året som bullerprojektet hölls, år 2016, nämndes det att SISAB utarbetat ett särskilt miljöprogram för 2016 baserat på stadens miljöprogram 2016-2019. Såvitt avser sund inomhusmiljö och buller har SISAB utarbetat ett speciellt uppföljningsmått: ”Andel förskolor med uppmätt installationsbuller under 2015 som åtgärdats eller blivit föremål för en tidsatt åtgärdsplan”. Målet var att uppnå 100 procent under 2016. Målet sattes utifrån att verksamheterna ska klara 35 dBA. Detta värde motsvarar kravet på utrymmen för bland annat vila, enskilt arbete, enskild undervisning, lek och samtal enligt Boverkets byggregler. Det är ett problem att Boverkets byggregler och Folkhälsomyndighetens riktvärden för buller i undervisningslokaler inte är i överensstämmelse. Miljöförvaltningen har dock haft en dialog med SISAB avseende riktvärden för buller inomhus under föregående år, 2017, och SISAB har beslutat att SISAB:s miljöprogram ska följa Folkhälsomyndighetens allmänna råd om buller inomhus med 30 dBA istället för Boverkets byggregler. I SISAB:s miljöprogram för 2018-2019 nämner inte SISAB något om rikt- eller gränsvärden. Däremot skriver SISAB i kapitel Sund inomhusmiljö, punkt 6.3, att målet för indikatorn *andel förskolor och skolor med anmärkning om luftflöde eller buller som åtgärdats eller blivit föremål för tidsatt åtgärdsplan* är satt till 100 procent.

Från den första projektrapporten från bullerprojektet 2016 fick miljöförvaltningen i uppdrag att under 2017 närmare utreda vad som ligger bakom skillnaden mellan Boverkets riktvärde (35 dBA vid nybyggnation av bostäder) respektive Folkhälsomyndighetens riktvärde (30 dBA inomhus och i undervisningslokaler).

Under föregående år, 2017, var miljöförvaltningen i kontakt med Boverket rörande frågeställningen. I dialogen framförde förvaltningen till Boverket att miljöförvaltningen tidigare har fått information från Boverket att en förskola är att tolka som en undervisningslokal och att riktvärdet på 35 dBA därför inte är lämpligt på förskolelokaler.

I dialogen med Boverket har verket framfört att tolkningen av byggreglerna så att 35 dBA ska tillämpas på förskolelokaler har sin grund i formuleringen i tabell 18c i standarden* som anger riktvärdet 35 dBA i utrymmen för vila och lek (**Byggakustik-Ljudklassning av utrymmen i byggnader-vårdlokaler, undervisningslokaler, dag- och fritidshem, kontor och hotell (SS 25268:2007)*). SISAB och även andra fastighetsägare har tidigare valt att göra tolkningen att förskolelokaler endast är en yta för lek och vila och därför tillämpat riktvärdet 35 dBA.

Boverket underrättade miljöförvaltningen under 2017 att standarden *Byggakustik-Ljudklassning av utrymmen i byggnader-vårdlokaler, undervisningslokaler, dag- och fritidshem, kontor och hotell* håller på att revideras och att miljöförvaltningen i slutet av 2017 bör få svar på om det finns någon motsättning mellan Folkhälsomyndighetens allmänna råd om buller inomhus och Boverkets byggregler gällande ljudnivån från fasta installationen i förskolor eller inte. Ingen information kring detta har delgivits miljöförvaltningen trots ett flertal påminnelser till Boverket.

Fortsatt arbete

I Stockholm stads budget 2018 har *en sund inomhusmiljö* lyfts fram och det anges särskilt att fokus ska läggas på åtgärder för att skapa god ljudmiljö i förskolor och skolor. Projektet Buller från fasta installationer i förskolor 2018 visar att ett fortsatt arbete är nödvändigt för att en sund inomhusmiljön för förskolebarn ska uppnås.

Miljöförvaltningen bedömer att fortsatt tillsyn inom området är viktig och nödvändig. Förvaltningen ser även ett behov av informationsinsatser och ett utökat samarbete med berörda parter för att förbättra verksamheternas egenkontroll och kunskap om regelverket.

Många gånger kan enkla åtgärder lösa problemet med för höga ljudnivåer. Det gäller särskilt som många förskolor inte vet vem de skall vända sig till för att få hjälp komma till rätta med problemen.

Bilaga

Förskolor som ingått i projektet 2018